

Kar zares vémo, je, de vsi Slovenci so nekdaj iz perviga besede in misli s podobami pisali; obraze ljudi, zverin in družih stvari narejali, in s takimi namalanimi znamenji spomínu pomagali.

Navada besede malati je bila po celim svetu, priden so bile čerke najdene.

Od tega pride, de smo v besedi „pisati“ vsi Slovenci enaki; alj kér so čerke bolj noviga najdenja, zatorej čerk vsi enako ne imenujejo. Čerke so potlej najdene, kar so se slovenski rodovi razdelili.

Krajnec pravi čerka, Polec litera, Serbec pis-mik, Hrovat slovo, Pemec in Moškovitar slova.

Krajnci so tedaj ob času svojiga prestopa čez Do-navo proti Laškim brez čerk bili in so le s podobami pisali, to je, malali.

Malati pravijo vsi Slovenci, ino Moškovitarji mo-lovati ali pa živopisati. Ali je od nemškiga vze-to, ali so Nemci od nas to besedo vzeli, ni mogoče skazati, — priče so pomèrle. Morebiti je malati bolj slovensko, kakor nemško. Zakaj „malam“ se zna reči, de pride od „maliga“, kakor de bi rekel: jez malam, to je, na malim pokažem, — na majhno podobo de-nem, v malim načerkam, kar je na sebi veliko. *)

(Dalje sledí.)

Beseda o pravim času

vsim vračitelom (zdravnikom) in lekarom (apo-tekarjem) na Slovenskim.

(Konec.)

Ne manjši napaka ino hudo je tudi pri vračitelih (zdravnikih), kateri domačo lekarno (apoteko) imajo na kmetih. Ako ravno so naj hujši nemškutarji še vemdar znanost slovenskiga jezika tirjali od ljudi za takšne slu-žbe; pa njih omika (izobraženost) je le v nemškem je-ziku, brez da bi znali slovensko čitati in pisati. Tako-šin vračitel obišče bolnika, ki skoro celó sam domá leží razun kakšniga 10 — 15 létnega otroka, kér vsi drugi s ženo vred morajo na polji marljivo delati, da sebe ino svoje preživé, ino postavne davke ko pridni podložniki odrajujejo. Bolnik si ima v vračitelovim naukazu preveč zapametiti, in pozabi, kakó vračitvo jemati, (to se resnično

pogostoma pripetí, med petimi pri dvema). 10 — 15 létni otrok donese vračitvo od vračitelja z nemško signaturo, ino žalostni nasledki so kakor gori; samo s to razliko, da je tukaj vračitel v resnici sam kriv.

Moji gospodje tovarši! Naša lepa, plemenita ino naj resnejša umetnost je za nas ino za vse ljudstvo silno važna; ne odlagajmo dalje, da svojimu božjimu pred-metu — bolniku — v vsim razumljivi postanemo! Gotovo bodemo s tem veliko dobriga učinili. Iz svoje lastne skušnje vas lahko osvedočim (prepričam), kako močno veseli bolnika, ako on vsakošno signaturo v svojim ma-ternim jeziku bere. Kakor slepec, ki je prvokrat svet-lobo zagledal, se on veseli, ino se čudi, kér se mu je to doséhdob celó nemogoče zdelo!! —

Tudi mertvogledni listi (Todtenbeschauschei-ne), ino skazala umerlih (Todtenausweise), ki se vsaki mesec zdravilstvenim gosposkam (Sanitätsbehör-den) predpolagajo, bi se imele pri nas brez odlašanja v slovenskim jeziku pisati, kar sim že (da se staroko-pitne kite popolnoma znebim) davno počel. — Navadno se morajo vsakošni mertvogledni listi, signature, računi (slovensko spisani) pred menoj prebrati, da se prepri-čam, jeli jih vsak razume ali ne. Pred nekimi 8 tedni (17. sušca) pride 13létni deček po mertvogledni list, kteriga je z vidljivim veseljem prečital, rekoč: „To je práv, da tudi mi razumemo! — Želel sim, da bi jih bilo več tega 13létnega dečka slišalo; nenadjano ve-selje in odkriti odgovor mladenča bi bil gotovo marsi-kteriga k slovenskemu pisanju obudil!

Konečno še vas gosp. Dr. Bleiweis *) prosim, oznanite nam po Novicah slovenske iména bolezin. Pri nas je malo téh imén práv slovenskih. Bolezni pa se imajo dobro razlikovati.

Tukaj pristavim obliko slovenskiga mertvogled-niga lista, in skazalo umerlih; naj se popravi in pobrusi, kar ni práv. Gosp. Blaznika pa prosim, naj on naj bérže natisne takih mertvoglednih listov in skazal, in naj meni pošlje po dve knjigi vsakterih. — Mislim, gospod založnik bode te iztise lahko prodal, in se mu ne bode zgube bati.

Sv. Wolfgang mesca malitavna 1849.

Lavoslav Tancer, kantonski vračitel.

Skazalo

mesca léta 18 . . v krajni soseski umerlih.

Mesec.	Dan.	Krajna soseska.	Vas.	Hišna šte-vilka.	Iména umerlih.			Njih sta-rost.	Bolezin.	Kdo jih je ozdrav-ljal?	Duhovno previde-nje.	Opombe.
					Možkiga spôla.	Ženskiga spôla.	Otroka do vključivo 10 lét.					

Mertvogledni list.

iz vasí pod hišno štev.
v krajni soseski fari lét star (a), je . . dan
t. l. s sv. smertnimi zakramenti (ne) previden (a) na umerl (a); njega (nje) truplo vra-
čitelsko ogledovano se ima pokopati.
dan 18 I. I.
umerlih ogledavec.

Med in pelin.

V Vodnikovih Novicah 1797. léta beremo, de mu je nekdo zabavljaj, de „slovenskimu jeziku besedi manjka, de je ubog.“ Vodnik mu reče, de naj mu postavi nektère nemške besede za skušnjo:

*) Ali nam ne kaže Vodnik s tem, de ni vsaka beseda ptuja, ktero za ptujo imamo, in de smo Slovenci tedej dostikrat v rabi tacih besed prebojéči. Vredništvo.

ali jih bo mogel po slovensko reči. Nemškutarček tadaj-niga časa mu nektère besede zastavi, misleč, de bo

*) Po Novicah iména vsih bolezin oznaniti, bi bilo preobširno; v slovenski besednik bomo skusili vse postaviti. De bo pa ta imenik popolnoma, prosimo vse svoje castite tovarše po Slovenskim: naj nam pošljejo, kolikor oní tacih imén po deželi zvedó, de jih bomo pretresli, in kar jih je dobrih in pravšinih, obderžali in v občinstvo vpeljali. Za živin-ske bolezni imamo že tako nabero vkupej. Vrednik.